Paul Csavdari

Canonul lui Isus

Isus a crezut în propriul Său canon, nu în cel impus „oficial”

Autoritatea religioasă a iudaismului era legată de un canon al textelor sacre (în practică, forma greacă circulantă – Septuaginta – și tradițiile interpretative aferente). Isus folosește Scriptura, dar nu se supune nici unei liste „oficiale” de texte și nici ideii că litera ar fi criteriul ultim. El operează cu propriul Său canon: un filtru moral-teologic prin care separă în interiorul corpusului ceea ce exprimă dreptate, milă și adevăr de ceea ce le contrazice. În acest sens, El canonizează adevărul (nu lista de cărți) și cere ca orice literă să fie judecată de acest criteriu.

1) Canonul „oficial” și problema autorității

În iudaismul elenizat, Scriptura devenise instanță de control: ceea ce „este scris” decidea corectul/greșitul, curatul/necuratul, permisul/interzisul. Fariseii extindeau autoritatea la Lege, Profeți și Scrieri; saducheii o limitau la Tora. În diaspora, textul de lucru era Septuaginta, citită în sinagogi și folosită în disputa rabinică. În toate variantele, însă, litera era criteriul comun.

Isus intră în acest câmp cu o mișcare radicală: nu contestă existența Scripturii, dar refuză să-i acorde statut de autoritate finală. El abordează textul ca mărturie ce trebuie verificată prin adevăr, nu ca normă care înlocuiește adevărul. De aici rezultă tensiunea ireconciliabilă cu „oficialul”.

2) Canonul lui Isus: un criteriu, nu o listă

„Canonul lui Isus” nu este o bibliografie, ci o ordine a discernământului. Adevărul lui Dumnezeu se recunoaște după coerența cu:

- Dreptatea (ce este corect față de om),
- Mila (binele concret făcut omului, fără taxă de cult),
- Adevărul (integritatea, lipsa ipocriziei, coerența teologică despre Dumnezeu „al viilor”).

Textele care trec acest filtru sunt „inspirate” în sens tare; cele care îl subminează devin neautentice, chiar dacă sunt „canonice” în uzul public. Formula programatică a lui Isus o rezumă limpede: „Milă voiesc, iar nu jertfă.” (Osea 6:6, citat în Mt 9:13; 12:7). Nu lista face inspirația, ci adevărul moral.

3) Demonstrat în fapte: cazuri-cheie

(a) Sabatul – când litera blochează binele, litera cade

Acuzația: ucenicii „spicuiesc” și Isus vindecă în Sabat (Mc 2–3; Lc 13; In 5).

Răspunsul: „Sabatul a fost făcut pentru om, nu omul pentru Sabat.”(Mc 2:27)
Și: „Dacă ați fi știut ce înseamnă ‘Milă voiesc, iar nu jertfă’ n-ați fi osândit pe cei nevinovați.”(Mt 12:7)
→ Criteriul e binele omului; mila prevalează asupra ritualului. Asta este canonul lui Isus în acțiune.

(b) Divorțul – concesie legală vs. adevăr originar

Fariseii invocă Dt 24:1 (permisiunea de repudiere).

Isus: „Moise, pentru împietrirea inimii voastre, v-a îngăduit… dar de la început n-a fost așa.”(Mt 19:8)
→ El devalorizează un articol „canonic” ca concesie și urcă la criteriul originar. Canonul Lui este intenția morală a lui Dumnezeu, nu paragraful legal.

(c) Lex talionis – retribuție anulată de non-represalie

„Ați auzit… ‘ochi pentru ochi’… Eu însă vă spun: să nu vă împotriviți celui rău.”(Mt 5:38–39)
→ Abrogarea justiției retributive. Acolo unde litera instituie răsplată violentă, Isus o înlocuiește cu iubirea activă. Criteriul moral închide dosarul literei.

(d) Jurămintele – codul vorbirii înlocuit de integritate

„Să nu jurați deloc… Da-ul vostru să fie da; nu-ul, nu.”(Mt 5:33–37)
→ Adevărul nu este garantat de formule sacre; integritatea devine normă. Canonul Lui privilegiază starea morală, nu procedura.

(e) „Corbanul” – tradiție sacră împotriva binelui

Mecanismul „Corban” (Mc 7:9–13; Mt 15:3–9) legitima evitarea datoriei față de părinți sub pretext cultic.
„Anulați Cuvântul lui Dumnezeu prin tradiția voastră.”(Mc 7:13)
→ Isus demască ipocrizia: litera folosită contra binelui își pierde autoritatea.

(f) Adulterul – cod penal vs. conștiință

„Cine dintre voi este fără păcat să arunce cel dintâi piatra.”(In 8:7)
→ Legea (Lv 20:10) cere moartea; Isus mută competența din cod în conștiință. Când aplicatorul literei e neadevărat, litera devine crimă legalizată.

(g) „Greutatea” în Lege – ierarhie morală internă

„Lăsați cele mai grele ale Legii: dreptatea, mila și credincioșia.”(Mt 23:23)
→ Nu toate prescripțiile cântăresc egal. Canonul lui Isus impune o ierarhie: moralul are greutate, ritualul – numai subsidiar.

(h) Două porunci ca cheie de validare

„În aceste două porunci atârnă toată Legea și Profeții.”(Mt 22:37–40)
→ Întregul corpus este subordonat iubirii de Dumnezeu și de aproapele. Acolo unde litera contravine iubirii, autoritatea literei se suspendă.

(i) Disputa cu saducheii – coerență teologică vs. literă îngustă

Saducheii (Tora-only) neagă învierea; Isus le citează Ex 3:6:
„Dumnezeu nu este al morților, ci al viilor.”(Mc 12:26–27)
→ În interiorul canonului lor, El arată sensul teologic obligatoriu. Criteriul: cine este Dumnezeu. Litera trebuie să urmeze coerența acestei teologii, nu invers.

(j) Verdictul asupra textualismului

„Cercetați Scripturile… și totuși nu vreți să veniți la Mine ca să aveți viața.”(In 5:39–40)
→ Scriptura mărturisește, dar nu dă viață; viața e în adevărul viu, nu în litera citată. Canonul oficial nu mântuiește fără criteriul Lui.

4) Raportul cu Legea și Templul: abrogare funcțională prin adevăr

Isus înlocuiește funcția sistemului. Unde Legea și Templul administrează iertarea și curăția, El le operează direct:

- Iertare fără jertfă: „Fiule, păcatele îți sunt iertate.” (Mc 2:5)
- Curăție interioară: „Nu ce intră… îl spurcă pe om… ci ce iese din inimă.” (Mc 7:15)
- Autoritate mai mare decât Templul: „Mai mare decât Templul este aici.” (Mt 12:6)

Aceasta nu este retorică; este dezactivare practică. Când adevărul este prezent, mijlocirea prin literă/loc devine inutilă. Canonul oficial își pierde rostul exact acolo unde Canonul lui Isus își dovedește autoritatea.

5) Obiecții anticipate și răspunsuri

„N-am venit să stric Legea, ci să o împlinesc." (Mt 5:17)

Împlinirea nu înseamnă confirmarea literei, ci aducerea la sensul ei adevărat sub criteriul dreptății, milei și adevărului.

„Nici o iotă… nu va trece din Lege." (Mt 5:18)

Afirmația este program de seriozitate, nu de literalism: nimic din intenția morală a Legii nu e anulat. De aceea El păstrează greutatea (Mt 23:23) și abrogă concesiile (divorțul) sau mecanismele retributive (talionul).

„Scriptura nu poate fi desființată." (In 10:35)

Adică mărturia ei despre Dumnezeu nu poate fi anulată. Tocmai de aceea Isus o folosește împotriva lecturii false (Mc 12:26–27). Dar modul în care Scriptura e invocată poate fi desființat când contrazice adevărul (Corbanul).

6) De ce Isus nu a lăsat un text

Cine crede că litera salvează, scrie legi. Isus nu scrie nimic. Aceasta nu e o lacună istorică, ci o decizie teologică: adevărul trăit se degradează dacă devine criteriu de control textual. Canonul Lui este viața în adevăr, transmisă prin oameni, nu prin regim de citate.

7) Diferențele cu fariseii și saducheii, pe scurt

- Fariseii: extind textul, multiplică regulile, „filtrează țânțarul și înghit cămila" (Mt 23). Isus le expune ipocrizia: text fără adevăr.
- Saducheii: canon îngust (Tora), teologie redusă, neagă învierea. Isus arată inconsistența lor chiar din Tora (Mc 12).
  Concluzie: ambele școli confundă autoritatea cu litera. Isus mută autoritatea în adevăr și curăță textul prin el.

8) Reconstrucția „Canonului lui Isus” – principiile explicite

1. Dumnezeu al viilor, nu al morților (Mc 12:27). Teologiile care produc moarte, frică, anularea persoanei – fals.
2. Mila are prioritate față de jertfă (Mt 9:13; 12:7). Cultul nu poate substitui binele real.
3. Omul e măsura legii (Mc 2:27). Legea e legitimă numai în măsura în care slujește viața.
4. Adevărul = integritate (Mt 5:37). Jurământul, formalismul, „acoperirile” devin inutile; contează starea morală.
5. Iubirea ca normă supremă (Mt 22:37–40). Toată Scriptura „atârnă” de aceste două porunci. Când litera le contrazice, cade.

Aceste principii nu sunt comentariu; sunt explicite în textul evanghelic. Ele dau structura canonului lui Isus.

9) Implicația practică: ce înseamnă „a crede în propriul Său canon”

- Validare selectivă: Isus acceptă ceea ce este conform cu adevărul moral și respinge ceea ce îl subminează (de ex., talionul).
- Reordonare: face ierarhie în interiorul Scripturii – „cele mai grele” versus periferic-ritual.
- Abrogare funcțională: dacă un mecanism legal împiedică binele (Sabat, Corban), el este invalidat.
- Autoritate personală: „Dar Eu vă spun” – criteriul este prezența adevărului întrupat, nu citatul impersonal.

„Propriul Său canon” nu înseamnă capriciu, ci criteriu public verificabil: ori produce dreptate, milă, adevăr – ori nu. Nu există „neutralitate” a literei față de bine.

10) De ce „oficialul” devine, inevitabil, insuficient

Orice canon „oficial” se întemeiază pe neîncrederea în om: pune între om și adevăr o listă, o instituție, o procedură. Isus inversează ordinea: între om și Dumnezeu nu mai există intermediar. De aceea:

- Templul nu-și mai are rostul (Mt 12:6).
- Legea ceremonială se închide în fața curăției inimii (Mc 7:15).
- Juridicul se oprește în fața conștiinței (In 8:7).

Când adevărul este viu, „oficialul” poate doar să-l ateste, nu să-l înlocuiască.

11) Concluzie

Isus a crezut în propriul Său canon, nu în cel impus „oficial”.
El a considerat drept inspirat numai ceea ce corespunde criteriului Său moral-teologic: dreptate, milă, adevăr. A folosit Scriptura ca mărturie supusă testului și a respins invocarea literei împotriva omului. De aici provin conflictul cu fariseii și saducheii, acuzația de „încălcător al Legii” și verdictul lor: nu pentru că El ar fi disprețuit Scriptura, ci pentru că a refuzat canonizarea minciunii sub acoperirea literei.

„Canonul lui Isus” este modelul: adevărul moral judecă textul, nu invers. El a închis epoca în care versetul decidea binele și a deschis epoca în care binele decide ce verset mai are autoritate. Iar „oficialul” – oricare ar fi el – își pierde legitimitatea de îndată ce se ridică împotriva omului adevărat.

12) Post-scriptum metodologic

Canonul lui Isus oferă, implicit, o metodă de curățare a textului (Mekorah):

1. Identifică axele morale explicite (dreptate, milă, adevăr).
2. Verifică orice pasaj scriptural prin aceste axe.
3. Reține ca „inspirat” doar ce trece testul; respinge restul ca concesie sau distorsiune.
4. Așază ritualul și tradiția sub binele concret al omului.
5. Interzice invocarea literei pentru a ocoli responsabilitatea (Corban, formalismul jurămintelor, „sabatisme” împotriva vindecării).

Aceasta este modul în care Isus a folosit Scriptura. Noi continuăm ceea ce a făcut El: separăm adevărul de litera care îl trădează, pentru ca textul să redevină martor, nu stăpân.